

5.2.2. Vzdělávací programy

Zainteresované karty Virtuálního kabinetu
Systém vzdělávacích programů
Rámcové vzdělávací programy
Školní vzdělávací programy
Vzdělávací program pro vyšší odborné vzdělávání

Nový školský zákon¹ sebou v roce 2005 přinesl i zcela nový pohled na systém vzdělávacích programů. Do té doby používané osnovy byly nahrazeny systémem tzv. kurikulárních dokumentů. Ačkoliv tento systém dodnes způsobuje značné problémy především mezi samotnými pedagogy, stal se nedílnou součástí našeho vzdělávacího systému. Celý tento systém je nastaven ustanoveními § 3-6 ŠZ.

Český kurikulární systém je postaven na tzv. trojstupňovém kurikulu. Již zde je nutné podotknout, že v dané věci existuje značný nesoulad mezi zákonnou normou a realitou. Tento nesoulad nalezneme hned v prvním ustanovení příslušné oblasti, konkrétně tedy v § 3, odst. 1, který zní: „Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen "ministerstvo") zpracovává Národní program vzdělávání, projednává jej s vybranými odborníky z vědy a praxe, s příslušnými ústředními odborovými orgány, příslušnými organizacemi zaměstnavatelů s celostátní působností a s kraji a předkládá jej vládě k projednání. Vláda předkládá Národní program vzdělávání Poslanecké sněmovně a Senátu Parlamentu ke schválení. Národní program vzdělávání rozpracovává cíle vzdělávání stanovené tímto zákonem a vymezuje hlavní oblasti vzdělávání, obsahy vzdělávání a prostředky, které jsou nezbytné k dosahování těchto cílů. Národní program vzdělávání ministerstvo zveřejňuje vždy způsobem umožňujícím dálkový přístup.“

Jak jistě každý, kdo v oblasti vzdělávání působí, ví, tak náš vzdělávací systém doposud neobsahuje daný zastřešující dokument. Někdy se uvádělo, že tímto dokumentem byla nejprve tzv. Bílá kniha - národní program rozvoje vzdělávání v ČR², která byla následně nahrazena Strategií vzdělávací politiky České republiky do roku

¹ Zákon č. 561/2004 Sb., [o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání \(školský zákon\)](#)

² Odkaz na dokument [zde](#)

2020³. S tímto výkladem se dá ovšem velmi úspěšně polemizovat a především v právních kruzích se daná situace považuje za nenaplnění litery zákona ze strany státu.

Celý další systém kurikulárních dokumentů je pak popsán v následujících ustanoveních § 3, viz tabulka níže.

Tabulka č. 12: Systém vzdělávacích dokumentů v české vzdělávací soustavě (§ 3 ŠZ)

Ustanovení	Znění	Zjednodušený význam
odst. 1	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen "ministerstvo") zpracovává Národní program vzdělávání, projednává jej s vybranými odborníky z vědy a praxe, s příslušnými ústředními odborovými orgány, příslušnými organizacemi zaměstnavatelů s celostátní působností a s kraji a předkládá jej vládě k projednání. Vláda předkládá Národní program vzdělávání Poslanecké sněmovně a Senátu Parlamentu ke schválení. Národní program vzdělávání rozpracovává cíle vzdělávání stanovené tímto zákonem a vymezuje hlavní oblasti vzdělávání, obsahy vzdělávání a prostředky, které jsou nezbytné k dosahování těchto cílů. Národní program vzdělávání ministerstvo zveřejňuje vždy způsobem umožňujícím dálkový přístup.	Řešeno výše
odst. 2	Pro každý obor vzdělání v základním a středním vzdělávání a pro předškolní, základní umělecké a jazykové vzdělávání se vydávají rámcové vzdělávací programy. Rámcové vzdělávací programy vymezují povinný obsah, rozsah a podmínky vzdělávání; jsou závazné pro tvorbu	Stanovení existence RVP

³ Odkaz na dokument [zde](#)

	školních vzdělávacích programů, hodnocení výsledků vzdělávání dětí a žáků, tvorbu a posuzování učebnic a učebních textů a dále závazným základem pro stanovení výše finančních prostředků přidělovaných podle § 160 až 162.	
odst. 3	Vzdělávání v jednotlivé škole a školském zařízení se uskutečňuje podle školních vzdělávacích programů.	Stanovení existence ŠVP
odst. 4	Vyšší odborné vzdělávání v každém oboru vzdělání v jednotlivé vyšší odborné škole se uskutečňuje podle vzdělávacího programu akreditovaného podle § 104 až 106.	Odchylná úprava pro VOŠ
odst. 5	Soustavu oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání a podmínky zdravotní způsobilosti uchazeče ke vzdělávání stanoví vláda nařízením po projednání s příslušnými ústředními odborovými orgány, příslušnými organizacemi zaměstnavatelů s celostátní působností a kraji.	Jednotlivé obory vzdělání stanoví vláda svým nařízením (zmocnění k vydání tohoto nařízení) ⁴

Z výše uvedeného přehledu lze vidět, že celý systém je postaven na základě výše uvedeného trojstupňového kurikula, tedy konkrétně Národního programu vzdělávání-RVP-ŠVP. Lze také vidět, že poněkud odlišná úprava existuje pro oblast vyššího odborného vzdělávání.

Pro účely středního vzdělávání, potažmo středních škol je pak důležitá informace stanovená odst. 5 a tedy, že vláda stanoví svým nařízením⁵ soustavu oborů vzdělání.

Odst. 2 pak ukládá povinnost vydat Rámcové vzdělávací programy pro oblast středního vzdělávání. Těchto programů jsou desítky a jsou vydány jak pro oblast ukončenou závěrečnou zkouškou, tak i pro obory ukončené zkouškou maturitní.

⁴ Jedná se konkrétně o Nařízení vlády č. 211/2010 Sb., [o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání](#)

⁵ Nařízení vlády č. 211/2010 Sb., [o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání](#)

Odst. 3 pak stanovuje povinnost škoie zpracovat Školní vzdělávací program, který musí být v souladu s příslušným Rámcovým vzdělávacím programem.

Odst. 4 se pak zabývá odlišnou úpravou daného systému pro oblast vyššího odborného vzdělávání.

Těmito ustanoveními je tedy stanovena celá kurikulární oblast. Dále se budeme blíže zabývat oblastí RVP a ŠVP. Oblast RVP je vymezena § 4.

Tabulka č. 13: Rámcové vzdělávací programy (§ 4 ŠZ)

Ustanovení	Znění	Zjednodušený význam
odst. 1	Rámcové vzdělávací programy stanoví zejména konkrétní cíle, formy, délku a povinný obsah vzdělávání, a to všeobecného a odborného podle zaměření daného oboru vzdělání, jeho organizační uspořádání, profesní profil, podmínky průběhu a ukončování vzdělávání a zásady pro tvorbu školních vzdělávacích programů, jakož i podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a nezbytné materiální, personální a organizační podmínky a podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví. Podmínky ochrany zdraví pro uskutečňování vzdělávání stanoví ministerstvo v dohodě s Ministerstvem zdravotnictví.	Stanovení obsahu RVP
odst. 2	Rámcové vzdělávací programy musí odpovídat nejnovějším poznatkům: a) vědních disciplín, jejichž základy a praktické využití má vzdělávání zprostředkovat, a b) pedagogiky a psychologie o účinných metodách a organizačním uspořádání vzdělávání přiměřeně věku a rozvoji vzdělávaného. Podle těchto hledisek budou rámcové vzdělávací programy také upravovány. Tvorbu a oponenturu rámcových vzdělávacích programů zajišťují	Nutnost aktuálnosti RVP

	příslušná ministerstva prostřednictvím odborníků vědy a praxe, včetně pedagogiky a psychologie.	
odst. 3	Rámcové vzdělávací programy vydává ministerstvo po projednání s příslušnými ministerstvy. Rámcové vzdělávací programy pro zdravotnické obory vydává ministerstvo po projednání s Ministerstvem zdravotnictví. Rámcové vzdělávací programy zaměřené na přípravu k výkonu regulovaného povolání vydává ministerstvo po projednání s příslušným uznávacím orgánem ⁶ . Rámcové vzdělávací programy pro obory vzdělání ve školách v působnosti Ministerstva obrany, Ministerstva vnitra a Ministerstva spravedlnosti vydávají tato ministerstva po projednání s ministerstvem. Rámcové vzdělávací programy pro odborné vzdělávání projednají ministerstva před jejich vydáním s příslušnými ústředními odborovými orgány, příslušnými organizacemi zaměstnavatelů s celostátní působností a kraji.	Stanovení systému schvalování a vydávání RVP
odst. 4	Rámcové vzdělávací programy je možné v závažných případech měnit, a to s účinností nejdříve od začátku následujícího školního roku, pokud nejde o změny vyplývající z platných právních předpisů. V takovém případě ministerstvo, které rámcový vzdělávací program vydalo, zveřejní změnu s dostatečným časovým předstihem.	Možnost aktualizace RVP
odst. 5	Rámcové vzdělávací programy a jejich změny zveřejňují ministerstva, která je vydala, vždy způsobem umožňujícím dálkový přístup.	Zveřejňování RVP

⁶ [Zákon č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie a o změně některých zákonů \(zákon o uznávání odborné kvalifikace\)](#)

Ačkoliv se může jevit, že vyjádření týkající se RVP jsou poměrně dlouhá a nepřehledná, opak je pravdou. Pro samotné školy je pak podstatné především ustanovení odst. 5, které MŠMT stanovuje povinnost tato RVP a jejich změny veřejně zveřejňovat⁷. Je nutné připomenout, že RVP jsou pro ředitele škol základním dokumentem, ze kterého musejí vycházet při přípravě svého vlastního ŠVP.

V další části se budeme zabývat legislativou týkající se ŠVP. Oblast je řešena v § 5 ŠZ.

Tabulka č. 14: Školní vzdělávací programy (§ 5 ŠZ)

Ustanovení	Znění	Zjednodušený význam
odst. 1	Školní vzdělávací program pro vzdělávání, pro nějž je podle § 3 odst. 2 vydán rámcový vzdělávací program, musí být v souladu s tímto rámcovým vzdělávacím programem; obsah vzdělávání může být ve školním vzdělávacím programu uspořádán do předmětů nebo jiných ucelených částí učiva (například modulů)	Povinnost souladu ŠVP s RVP
odst. 2	Školní vzdělávací program pro vzdělávání, pro nějž není vydán rámcový vzdělávací program, stanoví zejména konkrétní cíle vzdělávání, délku, formy, obsah a časový plán vzdělávání, podmínky přijímání uchazečů, průběhu a ukončování vzdělávání, včetně podmínek pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, označení dokladu o ukončeném vzdělání, pokud bude tento doklad vydáván. Dále stanoví popis materiálních, personálních a ekonomických podmínek a podmínek bezpečnosti práce a ochrany zdraví, za nichž se vzdělávání v konkrétní škole nebo školském zařízení uskutečňuje	Obsah ŠVP pro nějž není vydán RVP

⁷ Veškerá RVP můžete nalézt [zde](#), případně [zde](#)

odst. 3	Školní vzdělávací program vydává ředitel školy nebo školského zařízení. Školní vzdělávací program ředitel školy nebo školského zařízení zveřejní na přístupném místě ve škole nebo školském zařízení; do školního vzdělávacího programu může každý nahlížet a pořizovat si z něj opisy a výpisy, anebo za cenu v místě obvyklou může obdržet jeho kopii. Poskytování informací podle zákona o svobodném přístupu k informacím tím není dotčeno	Uložení povinnosti vydat ŠVP řediteli školy a jeho veřejné zveřejnění
---------	--	---

Z předchozího soupisu náležitostí týkající se ŠVP vyplývá především povinnost vydat dané ŠVP ředitelem školy a jeho následné zveřejnění. Celý postup a mantinely jsou pak stanoveny v předchozích ustanoveních. Jestliže se zabýváte problematikou ŠVP a RVP hlouběji, doporučujeme Vám nastudovat si příslušná témata v našem Virtuálním kabinetu⁸.

Závěrem podkapitoly ještě upozorňujeme, že § 6 ŠZ se zabývá speciální oblastí, a to vzdělávacími programy pro vyšší odborné vzdělávání. Tato oblast ovšem není pro naše účely nijak podstatná.

⁸ Odkaz na zainteresované karty je v případě RVP [zde](#) a v případě ŠVP [zde](#)